

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Комунального закладу освіти
«Фінансово-економічний ліцей
наукового спрямування при Університеті
митної справи та фінансів»
Дніпровської міської ради

_____ Дарія НОВОХАТНА
«___» _____ 2022 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

**Комунального закладу освіти
«Фінансово-економічний ліцей наукового
спрямування при Університеті митної
справи та фінансів»
Дніпровської міської ради
на 2022/2023 навчальний рік**

**Схвалено
педагогічною радою ліцею
(протокол № 1 від 31.08.2022)**

м. Дніпро, 2022

ЗМІСТ

1. Загальні положення
2. Тип навчального закладу
3. Структура закладу
4. Типові навчальні плани, за якими розроблено навчальний план ліцею
5. Особливості організації освітнього процесу
6. Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін
7. Очікувані результати навчання здобувачів освіти
8. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти та профільної середньої освіти
9. Перелік освітніх галузей та навчальних програм
10. Форми організації освітнього процесу
11. Проведення навчальної практики та екскурсій
12. Наукова співпраця із закладами вищої освіти та закладами спеціалізованої освіти наукового профілю
13. Опис інструментарію оцінювання
14. Навчальні плани

I. Загальні положення

Ліцей провадить освітню діяльність, спрямовану на залучення та підготовку учнівської молоді до наукової, дослідницької-експериментальної та пошукової діяльності.

Відповідно до ст.23 (п.1) Закону України «Про освіту» держава гарантує академічну, організаційну, фінансову і кадрову автономію закладів освіти.

Ліцей є юридичною особою та діє на підставі власного Статуту. За сімнадцять років функціонування суто профільного закладу створена освітня система, що дозволила розширити середовище ліцею в інтересах закладу наукового спрямування, управлінська діяльність спрямована на переведення установи в інтенсивний режим розвитку та забезпечення якісно нових освітніх результатів.

Рішенням Дніпровської міської ради від 20.08.2018 № 128 «Про перейменування Комунального закладу освіти «Фінансово-економічний ліцей» Дніпровської міської ради» ліцей набув статус наукового.

Згідно Плану здійснення Державною службою якості освіти України заходів державного нагляду (контролю) на 2021 рік з 05.10.2021 по 11.10.2021 у ліцеї відбувся інституційний аудит. За результатами позапланового інституційного аудиту Комунальний заклад освіти «Фінансово-економічний ліцей наукового спрямування при Університеті митної справи та фінансів» Дніпровської міської ради відповідає вимогам підпунктів 3-5 пункту 5 «Положення про науковий ліцей», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 № 438.

Освітня програма розроблена на виконання Закону України «Про освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 16.10.2019 № 1303 «Про затвердження Державного стандарту спеціалізованої освіти», постанов Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», від 22 травня 2019 року № 438 «Про затвердження Положення про науковий ліцей та науковий ліцей-інтернат».

Освітня програма окреслює підходи до планування й організації ліцеєм єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, стандартом спеціалізованої загальної освіти наукового профілю.

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і взаємозв'язки предметів, факультативів, курсів за вибором, додаткових годин на вивчення окремих предметів, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення;
- очікувані результати навчання здобувачів освіти, подані в рамках навчальних програм; пропонований зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до здобувачів освіти, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою.

II. Тип навчального закладу

Ліцей – заклад середньої освіти II-III ступеня. Профільне навчання в ліцеї здійснюється за економічним профілем (суспільно-гуманітарний напрям диференціації). Мова навчання – українська.

Мета спеціалізованої економічної освіти наукового спрямування: забезпечити умови для формування у здобувачів освіти наукового профілю дослідницьких умінь та компетентностей у здійсненні діяльності наукового спрямування за суспільно-гуманітарним напрямом.

Основними завданнями ліцею є:

1. Створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів у процесі їхньої загальноосвітньої підготовки.

2. Забезпечення умов для життєвого і професійного самовизначення ліцеїстів, формування готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутньою професією.

3. Формування соціальної, комунікативної, інформаційної, технологічної компетенцій учнів на допрофесійному рівні.

4. Забезпечення наступно-перспективних зв'язків між базовою середньою і професійною освітою відповідно до обраного профілю.

5. Залучення учнів до експериментальної та науково-дослідницької роботи.

Основним засобом реалізації призначення ліцею є засвоєння здобувачами освіти обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм. У той же час ліцей має у своєму розпорядженні додаткові засоби реалізації свого призначення, а саме:

- уведення в навчальний план профільних економічних предметів, спеціальних курсів та факультативів, що сприяють набуттю компетентностей, необхідних для продовження навчання на наступних рівнях освіти за обраним профілем, загальнокультурному розвитку особистості, формуванню гуманістичного світогляду;

- надання учням можливості спробувати себе в науково-дослідницькій діяльності, навчатися у комунальному позашкільному навчальному закладі «Мала академія наук учнівської молоді» Дніпропетровської обласної ради;

- поглиблене вивчення предметів суспільно-гуманітарного спрямування;

- надання учням можливості вибору темпу засвоєння навчального матеріалу, вибору напрямку дослідницької роботи;

- інтеграція навчальної та наукової діяльності;

- надання кваліфікованої допомоги фахівців закладів вищої освіти.

Освітня програма, що реалізується в закладі, спрямована на: формування в учнів сучасної наукової картини світу; виховання працьовитості, любові до природи; розвиток в учнів національної самосвідомості; формування людини та громадянина, яка прагне вдосконалювання та перетворення суспільства; інтеграцію особистості в систему світової та національної культури; формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві; виховання громадянськості, поваги до прав і свобод людини, поваги до культурних традицій та особливостей інших народів в умовах багатонаціональної держави; створення основи для усвідомленого відповідального вибору та наступного освоєння професійних освітніх програм; формування потреби учнів

до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення тощо.

Реалізація освітньої програми ліцею здійснюється через два рівні освіти:

- базова середня освіта тривалістю два роки (8-9 клас);
- профільна середня освіта тривалістю два роки (10-11 клас).

III. Структура закладу

У 2022/2023 навчальному році відкрито вісім класів, в яких будуть навчатися 253 учні.

Освітній рівень	Кількість класів	Орієнтовна чисельність учнів
II ступень (8-9 класи)	4	127
III ступінь (10-11 класи)	4	124
Всього	8	254

IV. Типові навчальні плани, за якими розроблено навчальний план ліцею

Навчальний план ліцею задовольняє запитам учнів та батьків у здобутті якісної профільної освіти, розвитку обдарованої молоді, вихованню майбутньої економічної еліти, конкурентоздатної на ринку праці та сприяє виконанню завдань експериментів, над яким працює ліцей.

Робочий навчальний план ліцею складено:

- для 8-9-х класів – за навчальним планом класів з поглибленим вивченням окремих предметів закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405 (таблиця 8);

- для 10-11-х класів – за навчальним планом для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти з урахуванням профільності (економіка), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 408 (таблиця 2 з урахуванням таблиці 3).

V. Особливості організації освітнього процесу

5.1. Структура 2022/2023 навчального року

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» навчальний рік розпочинається 1 вересня і закінчується не пізніше 1 липня наступного року.

День знань – 01.09.2022

Свято останнього дзвоника – 02.06.2023

Навчальні заняття:

I семестр: 01.09.2022 – 23.12.2023 (77 навчальних днів)

II семестр: 09.01.2023 – 02.06.2023 (100 навчальних днів)

Канікули:

осінні: 24.10.2022 – 30.10.2022 (7 днів)

зимові: 24.12.2022 – 08.01.2023 (16 днів)

весняні: 20.03.2023 – 26.03.2023 (7 днів)

Тривалість учбових занять 177 навчальних днів

5.2. Режим роботи закладу протягом дня

I пара	08.30 – 09.10	Перерва 10 хв.
	09.20 – 10.00	Перерва 20 хв. (обід 8-1, 8-2)
II пара	10.20 – 11.00	Перерва 20 хв. (обід 9-1, 9-2)
	11.20 – 12.00	Перерва 20 хв. (обід 10-1, 10-2)
III пара	12.20 – 13.00	Перерва 15 хв. (обід 11-1, 11-2)
	13.15 – 13.55	Перерва 10 хв.

IV пара	14.05 – 14.45	Перерва 10 хв.
	14.55 – 15.35	Перерва 10 хв.
V пара	15.45 – Індивідуальні та групові консультації	

- Якщо заняття будуть проходити дистанційно

1 урок	08.30 – 09.10	Перерва 10 хв.
2 урок	09.20 – 10.00	Перерва 15 хв.
3 урок	10.15 – 10.55	Перерва 15 хв.
4 урок	11.10 – 11.50	Перерва 25 хв.
5 урок	12.15 – 12.55	Перерва 15 хв.
6 урок	13.10 – 13.50	Перерва 15 хв.
7 урок	14.05 – 14.45	Перерва 10 хв.
8 урок	14.55 – 15.35	Перерва 10 хв.
	15.45 – Індивідуальні та групові консультації	

5.3. Експериментальна діяльність закладу освіти

У 2022/2023 навчальному році ліцей продовжить дослідно-експериментальну роботу регіонального рівня за темами: «Розроблення та впровадження навчально-методичного забезпечення STEM-освіти в умовах реформування освітньої галузі» (II концептуально-діагностичний етап), «Створення регіональної моделі інноваційної профорієнтації на засадах соціального партнерства (Школа-Економіка) (II формувальний етап).

VI. Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 8-11-х класів – 5127,5 годин/навчальний рік:

- 8-х класів – 1207,5 годин/навчальний рік;
- 9-х класів – 1260 годин/навчальний рік;
- 10-х класів – 1330 годин/навчальний рік;
- 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах II та III ступенів.

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру другого та третього рівнів освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти. Навчальний план передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, та варіативну складову.

Варіативна складова навчального плану визначається ліцеєм самостійно, враховуючи профіль та спрямованість закладу, особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів, особливості регіону, рівень навчально-методичного та кадрового забезпечення закладу.

Варіативна складова навчальних планів використовується на підсилення предметів інваріантної складової.

Для II ступеня запроваджуються:

- години для вивчення спеціалізованих навчальних предметів, курсів (економіка, основи податкових знань, STEM-освіта);
- додатковий час на вивчення англійської мови, алгебри.

Для III ступеня запроваджуються:

- профільний предмет «Економіка»;
- спеціальні курси (фінансова грамотність, основи мікроекономіки, основи макроекономіки, основи підприємницької діяльності, основи оподаткування підприємницької діяльності, основи менеджменту та маркетингу);
- індивідуальні години для дослідно-експериментальної роботи.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюються відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Навчальні плани зорієнтовані на роботу основної школи за 5-денним навчальним тижнем.

Порядок вивчення окремих навчальних предметів

Для впровадження навчального плану, враховуючи можливості матеріально-технічної бази, запиту здобувачів освіти, наявності педагогічних кадрів тощо, виникла необхідність провести перерозподіл навчальних годин та предметів в інваріантній частині робочого плану:

Предмет	Кількість годин за типовим планом	Кількість годин за планом ліцею	На який предмет добавлено години
8 клас			
трудове навчання	1	0,5	алгебра – 0,5 год.
9 клас			
трудове навчання	1	0,5	англійська мова – 1 год.
мистецтво	1	0,5	
фізика	3	2	алгебра – 1 год.
10 клас			
фізична культура	3	2	англійська мова – 1 год.
громадянська освіта	2	1,5	математика – 1,5 год.
фізика	3	2	
11 клас			
фізична культура	3	2	англійська мова – 1 год.
мистецтво	1	0,5	математика – 0,5 год.

VII. Очікувані результати навчання здобувачів освіти

У результаті здобуття спеціалізованої освіти наукового профілю мають бути сформовані наукові знання й дослідницькі вміння, компонентами яких є процедури й стратегії, що використовують у всіх формах наукового дослідження (процедурне знання), і способи обґрунтування й забезпечення надійності наукових ідей (епістемне знання).

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які будуть реалізовані у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей ліцеїстів.

Види та рівні наукових робіт здобувачів освіти

Результатами діяльності наукового спрямування здобувачів освіти за науковим профілем є різні види наукових робіт, отримані внаслідок емпіричних та теоретичних досліджень.

Орієнтовні види наукових робіт *емпіричного рівня*: конструкції, моделі, проекти, технічні вироби, винаходи, програмні продукти, бази даних, колекції, матриці спостережень тощо.

Орієнтовні види робіт *теоретичного рівня*: анотації, рецензії, статті, тези доповідей, філософські тексти, есе, аналітичні та наукові звіти тощо.

Вимоги до рівнів наукових робіт є диференційованими та застосовуються залежно від віку та рівня підготовки здобувачів спеціалізованої загальної середньої освіти.

У 8-9 класах передбачено аналіз та узагальнення теоретичних досліджень, відтворення раніше виконаних емпіричних досліджень з інтерпретацією результатів; удосконалення винаходів, конструювання виробів.

У 10-11(12) класах передбачено роботу з теоретичними джерелами із застосуванням різних методів, виконання самостійних емпіричних наукових досліджень; удосконалення винаходів, створення оригінальних винаходів, конструювання виробів.

Ліцей має власну матеріально-технічну базу та комп'ютерну техніку для проведення дослідницької роботи та демонстрації презентацій своїх наукових проектів. Кожен з 11-ти навчальних кабінетів обладнаний комп'ютером, мультимедійним екраном, принтером, є доступ до Інтернету, віртуальних лабораторій.

Вимоги до компетентностей здобувачів у здійсненні діяльності наукового профілю за суспільно-гуманітарним напрямом

Стандартом визначено вимоги до діяльності наукового спрямування здобувачів освіти у наукових ліцях/ліцях-інтернатах за трьома напрямками: природничо-математичний, суспільно-гуманітарний, техніко-технологічний. Серед вимог окреслено ключові поняття, які можуть бути об'єктами досліджень здобувачів відповідно до обраного профілю, а також вимоги до очікуваних результатів за кожним з видів наукової діяльності здобувачів.

Суспільно-гуманітарний напрям передбачає поглиблене вивчення предметів суспільно-гуманітарного напрямку за вибором наукового ліцею (історія, філософія, політологія, соціологія, право, економіка, мови, літератури) та організацію діяльності наукового спрямування здобувачів у відповідній галузі науки.

Орієнтовне коло ключових понять – об'єктів досліджень**Економічні:** економічні процеси (виробництво, обмін, розподіл, споживання), промисловість, ринок, маркетинг, господарська діяльність, капітал**Суспільні:** людина, пізнання, буття, світогляд, простір, світ речей, суспільство, соціальні відносини, суспільні явища, культура, історичні події, держава, влада, право.**Філологічні:** мова, мовлення, слово, мовні явища, текст, стиль, жанр, літератури.

Види діяльності наукового спрямування	Вимоги до результатів (7 клас)	Вимоги до результатів (9 клас)	Вимоги до результатів (12 клас)
Дослідницька діяльність	здійснює якісний аналіз документальних джерел; перевіряє достовірність результатів соціальних / філологічних досліджень; проводить опитування за допомогою відкритих і закритих, прямих і непрямих запитань; володіє прийомами аналізу текстів	застосовує теоретичні методи дослідження під час вивчення соціальних/філологічних проблем, планує та здійснює спостереження за різними об'єктами та явищами (соціальними / мовними), здійснює інтерпретацію та аналіз отриманих результатів; кількісний аналіз результатів спостережень та даних з літературних джерел; здійснює етнографічні та порівняльні дослідження; складає перелік запитань до проведення опитування відповідно до його мети, здійснює аналіз текстів	застосовує теоретичні та емпіричні методи під час самостійного проведення соціальних/філологічних досліджень, здійснює різні види спостережень за суспільними об'єктами та явищами / людською поведінкою / мовними явищами / літературними закономірностями, проводить соціологічні, історичні, теоретичні дослідження із застосуванням різних методів; розроблює опитувальник і планує інтерв'ювання/ опитування відповідно до його мети; досліджує історичні/художні/наукові тексти, застосовує різні методи та прийоми аналізу текстів
Проектна діяльність	визначає соціальну / філологічну проблему, яка потребує пошуку конструктивних рішень; планує короткочасний проект, пов'язаний з винаходженням можливих рішень соціальних/ філософських/філологічних проблем, створює соціальні / громадянські/літературні проекти, моделі соціальних явищ, визначає аспекти моделі, які можна	визначає критерії та обмеження соціальної / філологічної проблеми з достатньою точністю для забезпечення успішного вирішення, беручи до уваги відповідні наукові принципи та потенційний вплив на людей та довкілля, планує та здійснює короткотривалі та довготривалі соціальні /громадянські/літературні проекти у групі; аналізує результати досліджень, формулює на їхній підставі	Визначає соціальну / філологічну / філософську проблему, досліджує шляхи її рішення, визначає критерії успішного вирішення проблеми; Представляє кілька рішень соціальних/ філологічних / філософських проблем та прогнозує їхні наслідки, визначає критерії оцінки ефективності запропонованих рішень планує та здійснює

	покращити. планує проведення соціальних опитувань	конструктивне рішення; розроблює моделі модифікації об'єктів чи процесів; планує та проводить соціальні опитування	довготривалі соціальні /громадянські/літерату рні проекти у групі та самостійно; Розроблює моделі, щоб досліджувати суспільні та мовні явища, літературні закономірності й природу художнього твору. Планує, організує та проводить різні види соціальних досліджень
Пошукова діяльність	знаходить необхідну інформації, користуючись різними джерелами, аналізує наявні наукові результати	винаходить відповідь на проблемне питання, проводячи дослідницьку роботу, систематизує та узагальнює результати наукових досліджень; систематизує та узагальнює наявні наукові результати	одержує нове наукове знання на основі наявних наукових результатів, розроблює програми досліджує, добирає методики відповідно до проблеми дослідження

Ключові компетентності випускника ліцею

Призначення ліцею полягає в наданні здобувачам освіти наукового профілю якісної повної загальної середньої освіти, забезпеченні умов для формування у них дослідницьких умінь та компетентностей у здійсненні діяльності наукового спрямування за суспільно-гуманітарним напрямом, умов для їх всебічного розвитку, виховання і соціалізації особистості яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності.

Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності:

- вільне володіння державною та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність;
- інші компетентності, передбачені стандартом освіти

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: творчість, ініціативність, уміння висловлювати власну думку, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p>

		<p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>

8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуються відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування у здобувачів освіти здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів. Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними

темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- організацію освітнього середовища – зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

- окремі предмети – виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальноліцейські проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;

- предмети за вибором;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>

Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>
---	--

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична її спрямованість. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Ліцеїсти набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

VIII. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти та профільної середньої освіти

Базова середня освіта здобувається після конкурсного набору у 8-й клас ліцею 1 вересня поточного навчального року.

Профільна середня освіта здобувається після здобуття базової середньої освіти. Переведення учнів на наступний рік навчання в ліцеї здійснюється на підставі результатів підсумкового оцінювання учнів та/або їх державної підсумкової атестації (для учнів дев'ятих класів) згідно з рішенням педагогічної ради ліцею та відповідно до наказу директора ліцею, що упродовж п'яти робочих днів з дати прийняття має бути оприлюднений на інформаційному стенді ліцею.

Учні дев'ятих класів, які завершили здобуття базової освіти наукового спрямування одночасно зі здобуттям базової середньої освіти у ліцеї, переводяться до десятого класу цього самого ліцею за власною заявою (у разі досягнення повноліття) чи заявою одного з батьків, інших законних представників відповідно.

IX. Перелік освітніх галузей та навчальних програм

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

- Мови і літератури;
- Суспільствознавство;
- Мистецтво;
- Математика;
- Природознавство;
- Технології;
- Здоров'я і фізична культура.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Реалізація змісту освіти в ліцеї та досягнення прогнозованого результату її роботи забезпечується програмно-методичним матеріалом, що відповідає Переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в основній і старшій школі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою (лист Міністерства освіти і науки України від 09.08.2021 № 1/9-404 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2021/2022 навчальному році»):

Інваріантна частина				
1	Українська мова	Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська мова. 5-9 класи»	5-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
2	Українська мова	Навчальна програма «Українська мова (рівень стандарту). 10-11 класи»	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
3	Українська література	Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська література. 5-9 класи»	5-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
4	Українська література	Навчальна програма «Українська література (рівень стандарту). 10-11 класи»	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
5	Англійська мова	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 5-9 класи. Англійська мова.	5-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
6	Англійська мова	Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 10-11 класи. Іноземні мови. Рівень стандарту. Іноземні мови. Профільний рівень.	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
7	Зарубіжна література	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Зарубіжна література. 5-9 класи» (колектив авторів під керівництвом Ніколенко О.М.)	5-9	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
8	Зарубіжна література	Зарубіжна література. Рівень стандарту.	10-11	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
9	Історія України Всесвітня історія	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Історія України. Всесвітня історія. 5-9 класи»	6-11	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
10	Правознавство	Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів (авт. Ремех Т.О. та інші)	9	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
11	Громадянська освіта	Навчальна програма «Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту)»	10	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
12	Мистецтво	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Мистецтво. 5-9 класи»	5-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
13	Мистецтво	Навчальна програма для учнів 10-11 класів загальної середньої освіти «Мистецтво. 10-11 класи»	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407

14	Математика	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Математика. 5-9 класи» (колектив авторів)	5-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
15	Математика	Навчальна програма «Математика (рівень стандарту). 10-11 класи»	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
16	Біологія	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Біологія. 6-9 класи» (колектив авторів)	6-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
17	Біологія і екологія	Біологія і екологія. 10-11 класи (рівень стандарту) навчальна програма для закладів загальної середньої освіти	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
18	Географія	Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Географія	6-9	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
19	Географія	Географія. 10-11 клас. Рівень стандарту	10-11	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
20	Економіка	Навчальна програма «Економіка» для учнів 8, (9) класу закладів загальної середньої освіти (авт. Н.Майбогіна)	8-9	Лист ІМЗО від 04.07.2019 № 22.1/12-Г-571
21	Економіка	Програма для закладів загальної середньої освіти «Економіка. 10-11 класи. (Профільний рівень)»	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
22	Фізика	Фізика. 7-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів	7-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
23	Фізика	«Фізика 10-11» (рівень стандарту та профільний рівень), авторського колективу НАПН України під керівництвом Локтева В.М..	10-11	Наказ МОН від 24.11.2017 № 1539
24	Астрономія	«Астрономія » (рівень стандарту та профільний рівень), авторського колективу НАПН України під керівництвом Яцківа Я.Я.	10-11	Наказ МОН від 24.11.2017 № 1539
25	Хімія	Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Хімія. 7-9 класи» (колектив авторів)	7-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
26	Хімія	Хімія. 10-11 класи (рівень стандарту) навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (колектив авторів)	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
27	Трудове навчання	Трудове навчання. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів	5-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
28	Інформатика	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Інформатика. 5-9 класи» (колектив авторів)	5-9	Наказ МОН від 07.06.2017 № 804
29	Інформатика	Навчальна програма «Інформатика (рівень стандарту). 10-11 класи»	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
30	Основи здоров'я	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Основи здоров'я. 5-9 класи» (колектив авторів)	5-9	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
31	Фізична культура	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Фізична культура. 5-9 класи» (авт. М.В.Тимчик та ін..)	5-9	Наказ МОН від 23.10.2017 № 1407
32	Фізична культура	Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Фізична	10-11	Наказ МОН від 23.10.2017

		культура.10-11 класи» (рівень стандарту) (авт. М.В.Тимчик та ін.)		№ 1407
33	Захист України	Навчальна програма «Захист України» для закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту) (колектив авторів)	10-11	Наказ МОН від 03.08.2022 № 698
Варіативна частина				
34	Фінансова грамотність	«Фінансова грамотність» (35 годин) навчальна програма курсу за вибором для учнів 10 (11) класів закладів загальної	10	Лист МОН від 28.11.2018 № 1493
35	Основи мікроекономіки	Основи мікроекономіки. Програма для учнів ФЕЛ На основі типової: Економіка. Програма для ЗНЗ суспільно-гуманітарного профілю навчання. І.Ф.Прокопенко. (лист ПТЗО від 27.01.2014 №14.1/12-Г-56).	10	Обговорено та схвалено Вченою радою економічного факультету Університету митної справи та фінансів. Протокол № 6 від 27.04.2018
36	Основи макроекономіки	Основи макроекономіки. Програма для учнів ФЕЛ На основі типової: Економіка. Програма для ЗНЗ суспільно-гуманітарного профілю навчання. І.Ф.Прокопенко (лист ПТЗО від 27.01.2014 №14.1/12-Г-56).	10	Обговорено та схвалено Вченою радою економічного факультету УМСФ. Протокол № 6 від 27.04.2018
37	Основи підприємницької діяльності	Навчальна програма курсу за вибором «Основи підприємницької діяльності» (авт. Антонюк Л.Л., Гарднер Грегорі, Кутова А.С., Фон Розен В.М.,Циркун О.І., Сікорський Юрех, Белицький Максим	11	Зареєстрований у каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за № 4.002-2022
38	Основи оподаткування підприємницької діяльності	Основи оподаткування підприємницької діяльності. Програма для учнів ФЕЛ На основі типової: Основи підприємницької діяльності. Програма курсу за вибором для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (автори З.Варналій, В.Сизоненко), (лист ПТЗО від 27.01.2014 №14.1/12-Г-56).	11	Обговорено та схвалено Вченою радою економічного факультету Університету митної справи та фінансів. Протокол № 6 від 27.04.2018
39	Основи менеджменту та маркетингу	Основи менеджменту та маркетингу. Програма для учнів ФЕЛ. На основі типової: Програма курсу за вибором «Основи менеджменту» для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Горленко Г.О. (лист ПТЗО від 27.01.2014 №14.1/12-Г-56).	11	Обговорено та схвалено Вченою радою економічного факультету УМСФ. Протокол № 6 від 27.04.2018
40	Факультатив	Я – дослідник (STEM – освіта)	8 10 11	Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти від 15.08.2022 № 22.1/10-1080

41	Факультатив	Програма курсу за вибором «Основи податкових знань» (авт.: Калач Г.М. та ін.).	9	Лист МОН від 21.08.2013 № 1/9-565 (чинний)
42	Гурток	Перша допомога у станах загрози життю» для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти (авт. Дмитрів Г. та ін)	10-11	Лист ІМЗО від 23.03.2018 № 22.1/12-Г-175
43	Гурток	Навчальна програма гуртка військово-патріотичного спрямування «Вогнева міць» 10-11 класи (авт. Самолюк Ю.Ю., Фука М..М.)	10-11	Лист ІМЗО від 28.12.2017 № 21.1/12-Г-871
44	Гурток	Навчальна програма гуртка військово-патріотичного спрямування «Основи медичних знань і допомоги» (авт. Голуб В.М., Фука М.М., Ягнич Г.Й.)	10-11	Лист ІМЗО від 28.12.2017 № 21.1/12-Г-869

Х. Форми організації освітнього процесу

Соціальні перетворення в українському суспільстві докорінно змінили пріоритети в галузі освіти. Школа потребує нових нетрадиційних ідей, теорій, що відповідали б оптимальному розвитку дитини, сучасним потребам людства.

Створення ситуації успіху, сприятливих умов для повноцінної діяльності кожної дитини – основна мета, що покладена в основу технологій навчання. Незважаючи на розмаїття нововведень, основною формою організації навчальної діяльності залишається урок.

Основними формами організації освітнього процесу в ліцеї є різні типи уроку: формування компетентностей; розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок.

Також передбачені екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, лекції, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, забезпечуючи досягнення очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах з предмету. Перевірка та оцінювання досягнення компетентностей здійснюються у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття. Для підготовки до заліків та іспитів проводяться індивідуальні та групові консультації.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-11 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем

розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Ліцеїсти одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Ліцеїсти можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

У ліцеї широко впроваджуються інформаційно-комунікативні технології. Застосування ІКТ в освітньому процесі базується на загальному розумінні зміни ролі інформації та принципах інформаційної взаємодії в різних напрямках освітньої діяльності. Це дозволяє формувати позитивну мотивацію здобувачів освіти до навчальної діяльності, критичне і логічне мислення, вміння приймати рішення, співпрацювати в команді, бути конкурентоздатними та впевненими особистостями.

Вчителями ліцею створена модель уроків на основі синтезу оригінальних прийомів, елементів інноваційних педагогічних методик і інформаційно-комунікативних технологій та традиційних форм організації освітнього процесу. Розширено предметне навчальне середовище, створенні умови для оптимального розвитку навичок роботи з інформацією, формування вмінь і навичок дослідницької і пошукової роботи.

Серед використовуваних засобів: мультимедійні презентації, мультимедійні карти, проекти, онлайн-тести, програмовані засоби навчання та інше.

Учителі не тільки самі активно використовують інтернет-ресурси, сучасні інформаційні технології, але й забезпечують їх активне використання учнями. Тому створенні вчителями ліцею персональні предметні сайти є однією з важливих форм роботи сучасного вчителя і є поштовхом для подальшого освоєння нових сучасних веб-ресурсів.

У ліцеї освітній процес поєднується з участю та підготовкою учнів до наукової, навчально-дослідницькою, дослідницько-експериментальною та пошуковою діяльністю відповідно до стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування.

Ліцеїсти 8-х класів здобувають початкові навички роботи з науковою літературою, вивчають спецкурси «Основи споживчих знань» та «Уроки для сталого розвитку», проходять обов'язкову літню навчальну практику, під час якої знайомляться з роботою фінансових установ, банків, органів оподаткування тощо, звітують про результати практики та отримують оцінку.

Випускники 9-х класів вивчають спецкурс «Основи оподаткування», беруть участь у написанні курсових проєктів, вчать дебатовати, виступати, обирають теми науково-дослідницьких робіт з економіки, над якими будуть працювати в 10-му класі. Протягом навчального року учні 10-х класів працюють над проєктом за обраною темою, який публічно захищають після проходження літньої навчальної практики. На допомогу юним науковцям у ліцеї запроваджено спецкурси «Фінансова грамотність», «Основи мікроекономіки», «Основи макроекономіки».

Учні 11-х класів вивчають спецкурси «Основи підприємницької діяльності», «Основи оподаткування підприємницької діяльності», «Основи менеджменту та маркетингу». Здобувачі освіти продовжують роботу над науково-дослідним проєктом, беруть участь в олімпіадах та конкурсах, виступають на конференціях, пишуть наукові статті. Кожен випускник ліцею звітує написанням та захистом бізнес-ідеї створення власної справи. Захист проводиться публічно за участю науковців у сфері економіки та викладачів кафедри «Підприємництва та економіки підприємств» Університету митної справи та фінансів.

У ліцеї створено та функціонує наукове товариство учнів і педагогів «Fellow», проводяться дні науки, конкурси, турніри, дебати, конференції, засідання за круглим столом, спілкування з вченими про тенденції розвитку наукової сфери, організуються екскурсії на дослідні виробництва, до музеїв, виставок тощо.

XI. Проведення навчальної практики та екскурсій

Навчальна літня практика після 8-го та 10-го класу є обов'язковими для кожного учня. Практика проводиться після завершення навчальних занять протягом 1-2 тижнів і завершується захистом учнівських проєктів.

Навчальні екскурсії проводяться протягом року та під час навчальної практики.

XII. Наукова співпраця із закладами вищої освіти та закладами спеціалізованої освіти наукового профілю

Для забезпечення якісної освіти наукового спрямування, що базується на дослідно-орієнтованому навчанні, поглибленому вивченні профільних предметів та набутті компетентностей, необхідних для продовження навчання на наступних рівнях освіти, ліцеєм укладено угоди про співробітництво та спільну працю з:

- Університетом митної справи та фінансів, викладачі якого запроваджують у ліцеї профільне економічне навчання, розробляють навчальні програми з дисциплін, надають навчальну літературу в друкованому на електронному забезпеченні, беруть участь в організації літньої навчальної бізнес-практики, семінарів та конференцій, захисті випускниками бізнес-ідей, науково-дослідницьких робіт, спільній роботі наукових товариств та органів ліцейського та студентського самоврядування;

- комунальним позашкільним навчальним закладом «Мала академія наук учнівської молоді» Дніпропетровської обласної ради, який на базі ліцею організовує роботу гуртків з історії, біології, зарубіжної літератури;

- Дніпровським національним університетом імені Олеся Гончара, на базі якого проводяться спільні студентські та учнівські конференції, робота МАН, організовано користування лабораторіями та навчальною базою;

- Національним технічним університетом «Дніпровська політехніка», який сприяє співпраці ліцеїстів з факультетами та кафедрами ВНЗ, ознайомленню з навчальною, матеріально-технічною базою, залучає здобувачів освіти та їх наукових керівників до установчих сесій МАН;

- Дніпропетровським державним університетом внутрішніх справ України, на базі якого проводяться спільні практичні семінари, конкурси, олімпіади;

- Університетом імені Альфреда Нобеля, на базі якого щорічно ліцеїсти беруть участь у регіональних конкурсах юних економістів, юних фінансистів, знавців Нобелівських лауреатів.

Системна та цілеспрямована робота із закладами вищої освіти дає плідні результати.

Таблиця результативності участі ліцеїстів у Всеукраїнських предметних олімпіадах

Навчальний рік	Кількість учнів	Кількість переможців II етапу	Кількість переможців III етапу	Кількість переможців IV етапу	% переможців від контингенту учнів
2017/2018	251	65	22	3 лауреати	35,9%
2018/2019	251	56	22	1 переможець 3 лауреати	32,7%
2019/2020	254	59	24	не відбувся	32,7%
2020/2021	255	54	не відбувся	не відбувся	21,2%
2021/2022	256	72	20	не відбувся	36%

Таблиця результативності участі ліцеїстів у конкурсах науково-дослідницьких робіт МАН

Навчальний рік	Кількість учнів	Кількість переможців II етапу Всеукраїнського конкурсу МАН	Кількість переможців III етапу Всеукраїнського конкурсу МАН	% переможців від контингенту учнів
2017/2018	251	13	1 (II місце) 2 учасника	6,4 %
2018/2019	251	19	2 переможця	8,4%
2019/2020	254	14	1 (II місце) 1 учасник	6,3 %
2020/2021	255	12	4 (II, III місця) 1 учасник	5,9%
2021/2022	256	14	4	7,0%

У 2021/2022 н. р. учні ліцею під керівництвом учителів прийняли участь та отримали перемоги у 4 учнівських конкурсах: 1 Всеукраїнському, 3 обласних.

Команда учнів ліцею посіла I місто у міському науковому конкурсу «Україна в системі міжнародних відносин». Прийняли участь у Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносин», XXIV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Молодь, освіта, наука, культура і національна свідомість в умовах європейської інтеграції». Щорічно ліцеїсти приймають активну участь у Всеукраїнських інтелектуальних конкурсах – «Бобер», «Гринвіч», «Кенгуру», «Соняшник», «Патріот», «Геліантус», «Лелека», «Колосок».

Ліцей у своєму складі має методичну комісію вчителів суспільно-гуманітарного циклу предметів відповідно до профілю (економіка, історія, правознавство, громадянська освіта, спецкурси з економічних дисциплін), забезпечує залучення до керівництва участю ліцеїстів у науковій та дослідницькій роботі науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, які мають досвід підготовки учнів до Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових предметів, Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України, міжнародних олімпіад; залучає до викладання базових та профільних предметів педагогів з науковими ступенями та вченими званнями.

Керівництво участі учнів у науковій, дослідницької-експериментальній та пошуковій роботі здійснюють 17 учителів ліцею (63% педагогічного складу), які мають почесне звання «відмінник освіти України» та педагогічне звання «учитель-методист»; 9 викладачів закладів вищої освіти (30% педагогічного складу), з них мають науковий ступінь 4 (15% педагогічного складу) – 2 доктори філософії, 2 кандидати наук.

ХІІІ. Опис інструментарію оцінювання

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з базових дисциплін

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
I. Початковий	1	Здобувачі освіти розрізняють об'єкти вивчення
	2	Здобувачі освіти відтворюють незначну частину навчального матеріалу, мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Здобувачі освіти відтворюють частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконують елементарні завдання
II. Середній	4	Здобувачі освіти з допомогою вчителя відтворюють основний навчальний матеріал, можуть повторити за зразком певну операцію, дію
	5	Здобувачі освіти відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Здобувачі освіти виявляють знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповіді їх правильні, але недостатньо осмислені. Вміють застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній	7	Здобувачі освіти правильно відтворюють навчальний матеріал, знають основоположні теорії і факти, вміють наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролюють власні навчальні дії

	8	Знання здобувачів освіти є достатніми. Учні застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролюють власну діяльність. Відповіді їх логічні, хоч і мають неточності
	9	Учні добре володіють вивченим матеріалом, застосовують знання в стандартних ситуаціях, уміють аналізувати й систематизувати інформацію, використовують загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
IV. Високий	10	Здобувачі освіти мають повні, глибокі знання, здатні використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
	11	Здобувачі освіти мають гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовують їх у різних ситуаціях, уміють знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	12	Здобувачі освіти мають системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

XIV. РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

II ступінь

8, 9 класи – складено за навчальним планом класів з поглибленим вивченням окремих предметів, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405 (таблиця 8).

Освітні галузі	Предмети	Кількість годин на тиждень у класах			
		8-1	8-2	9-1	9-2
Мови і літератури	Українська мова	2	2	2	2
	Українська література	2	2	2	2
	Іноземна мова (англій.)	2+1	2+1	2+1	2+1
	Зарубіжна література	2	2	2	2
Суспільство-знавство	Історія України	1,5	1,5	1,5	1,5
	Всесвітня історія	1	1	1	1
	Основи правознавства	-	-	1	1
	Економіка	+ 2	+ 2	+ 2	+ 2
Мистецтво	Мистецтво	1	1	1-0,5=0,5	1-0,5=0,5
Математика	Математика	-	-	-	-
	Алгебра	2+0,5+1,5	2+0,5+1,5	2+1+1	2+1+1
	Геометрія	2	2	2	2
Природо-знавство	Природознавство	-	-	-	-
	Біологія	2	2	2	2
	Географія	2	2	1,5	1,5
	Фізика	2	2	3-1=2	3-1=2
	Хімія	2	2	2	2
Технології	Трудове навчання	1-0,5=0,5	1-0,5=0,5	1-0,5=0,5	1-0,5=0,5
	Інформатика	2	2	2	2
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	1	1	1
	Фізична культура	3	3	3	3
Разом		30,5+4,5	30,5+4,5	32+3	32+3
Години на вивчення спеціалізованих навчальних предметів, курсів		3,5	3,5	3	3
Економіка		2	2	2	2
Алгебра		1,5	1,5	1	1
Додатковий час на предмети, факультативи		2	2	1	1
Англійська мова		1	1	-	-
Я – дослідник (STEM-освіта) (35 год)		1	1	-	-
Основи податкових знань (35 год.)		-	-	1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження		33	33	33	33
Всього (без урахування поділу класів на групи)		33+3	33+3	33+3	33+3

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

III ступінь

10 клас – складено за навчальним планом для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти з урахуванням профільності (економіка), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 408 (таблиця 2 з урахуванням таблиці 3).

Предмети	Кількість годин на тиждень у 10 класах	
	10-1 Економічний профіль	10-2 Економічний профіль
Базові предмети	27	27
Українська мова	2	2
Українська література	2	2
Зарубіжна література	1	1
Іноземна мова (англійська)	2+1	2+1
Історія України	1,5	1,5
Всесвітня історія	1	1
Громадянська освіта	2-0,5=1,5	2-0,5=1,5
Економіка	+ 3	+ 3
Математика	3+0,5+1	3+0,5+1
Біологія і екологія	2	2
Географія	1,5	1,5
Фізика і астрономія	3-1=2	3-1=2
Хімія	1,5	1,5
Фізична культура	3-1=2	3-1=2
Захист України	1,5	1,5
Вибірково-обов'язкові предмети:		
Інформатика	2	2
Мистецтво	1	1
Разом	30 + 3	30 + 3
Додаткові години на профільні предмети, окремі базові предмети, спеціальні курси, факультативи	8	8
Економіка	3	3
<u>Спеціальні курси:</u>	2	2
Фінансова грамотність (35 год.)	1	1
Основи мікроекономіки (18 год.)	0,5	0,5
Основи макроекономіки (18 год.)	0,5	0,5
<u>Дослідно-експериментальна діяльність:</u>	3	3
Я - дослідник (економіка) (35 год.)	1	1
Я - дослідник (хімія) (18 год.)	0,5	0,5
Я - дослідник (математика) (35 год.)	1	1
Я - дослідник (біологія і екологія) (18 год.)	0,5	0,5
Гранично допустиме тижневе навантаження	33	33
Всього фінансується (без урахування поділу класу на групи)	38	38

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

III ступінь

11 клас – складено за навчальним планом для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти з урахуванням профільності (економіка), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 408 (таблиця 2 з урахуванням таблиці 3).

Предмети	Кількість годин на тиждень у 11 класах	
	11-1 Економічний профіль	11-2 Економічний профіль
Базові предмети	27	27
Українська мова	2	2
Українська література	2	2
Зарубіжна література	1	1
Іноземна мова (англійська)	2+1	2+1
Історія України	1,5	1,5
Всесвітня історія	1	1
Економіка	+ 3	+ 3
Математика	3+0,5+1	3+0,5+1
Біологія і екологія	2	2
Географія	1	1
Фізика	3	3
Астрономія	1	1
Хімія	2	2
Фізична культура	3-1=2	3-1=2
Захист України	1,5	1,5
Вибірково-обов'язкові предмети:		
Інформатика	2	2
Мистецтво	1-0,5=0,5	1-0,5=0,5
Разом	29 + 4	29 + 4
Додаткові години на профільні предмети, окремі базові предмети, спеціальні курси, факультативи	9	9
Економіка	3	3
Математика	1	1
<u>Спеціальні курси:</u>	2	2
Осн. підприємницької діяльності (35 год.)	1	1
Осн. оподаткування підпр. діяльності (18 год.)	0,5	0,5
Основи менеджменту та маркетингу (18 год.)	0,5	0,5
<u>Дослідно-експериментальна діяльність::</u>	2	2
Я - дослідник (українська мова і літ-ра) (35 год.)	1	1
Я - дослідник (історія) (18 год.)	0,5	0,5
Я - дослідник (математика) (35 год.)	1	1
Я - дослідник (біологія і екологія) (18 год.)	0,5	0,5
Гранично допустиме тижневе навантаження	33	33
Всього фінансується (без урахування поділу класу на групи)	38	38